

18.1.2010

Suomen Pienyrittäjät ry
Malmin raitti 4
00700 HELSINKI
www.pienyrittajat.fi

**Euroopan neuvoston korruptionvastainen
toimielin Greco**

F-67075 Strasbourg Cedex

Rakenteellinen korruptio Suomen kunnallishallinnossa

Pyydämme kunnioittavasti, että Greco ryhtyy asianmukaisiin toimenpiteisiin rakenteellisen korruption poistamiseksi Suomen kunnallishallinnosta. Rakenteellisen korruption vuoksi Suomessa ei toteudu, demokraattinen, yhdenvertainen, oikeudenmukainen ja avoin päätöksenteko.

Kaupunginosayhdistys, Pro Maunula ry (Liite 1), perustettu v. 2004, edustaa Helsingissä, Maunulan talousalueen n. 25 000 asukasta. Yhdistyksen tarkoituksena on ajaa alueen asukkaiden ja pk-yrittäjien etua. Yhdistys julkaisee omaa lehteä, jonka levikki on 11 000 (Liite 2).

Suomen Pienyrittäjät ry on valtakunnallinen poliittisesti sitoutumaton yrittäjyden toimintaedellytyksiä edistävä ja pienyrittäjien oikeuksia valvova etujärjestö (Liite 3).

Kunnallishallinnossa esiintyvä rakenteellinen korruptio

Suomessa kunnilla on maan kaavoitusmonopoli. Kunnat saavat päättää ja määrätä, miten maat kaavoitetaan. Suomen kuntien liike- ja kauppapaikkakaavoitus on vääristynyt, koska kaavoituspäätöksiin osallistuvilla useilla kunnallisilla poliittisilla päätöksentekijöillä on kaksoisrooli. Poliittiset päätöksentekijät toimivat samanaikaisesti suuryrityksen luottamushenkilönä tehdessään kunnissa päätöksiä esim. liiketonttien asemakaavoista ja jakaessaan tontti- ja liikepaikkoja edustamansa yrityksen lukuun.

Tämä Suomen kunnallishallinnon päätöksentekijöiden kaksoisrooli, joka vääristää päätöksentekoa, on todettu mm. v. 2007 tehdyssä tutkimuksessa "Sidonnaisuudet kunnallisessa päätöksenteossa ja niiden mahdolliset vaikutukset liikepaikkaratkaisussa" (Liite 4). Suomen Yrittäjät ry:n, Bensiinikauppiaitten ja Liikennepalvelualojen Liitto ja Vähittäiskaupan tutkimussäätiön teettämässä tutkimuksessa ilmeni, että yli 70 % tutkituista osuuskauppojen ja kunnallisten päätöksentekijöiden kytköksistä on ollut sellaisia, että ne ovat saattaneet muodostaa hallintolain tai kunnallislain tarkoittaman esteellisyyden julkisessa päätöksenteossa. Esteellisyyssäännöksiä ei ole päätöksenteossa noudatettu.

Konkreettisina esimerkkeinä rakenteellisen korruption esiintymisestä Suomen kunnallishallinnossa voidaan mainita seuraavat kaupungit: Turku, Oulu, Tampere, Mikkeli, Porvoo ja Helsinki. Seuraavana esitämme yhden esimerkin Helsingistä.

Helsingin kaupunginvaltuuston 85 jäsenestä 25 jäsentä kuuluu yhden suuryrityksen HOK-Elannon luottamushenkilöihin. HOK-Elanto toimii Helsingin alueella S-ryhmän yhtenä alueellisena osuustoiminnallisena yrityksenä.

Helsingin kaupunginhallituksessa on HOK-Elannon luottamushenkilöitä suurin osa: 15 varsinaisesta kaupunginhallituksen jäsenestä 10 ja varajäsenistä 2 ovat HOK-Elannon luottamushenkilöitä (liite 5). Lisäksi kaupunginhallituksen puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja, sekä kaksi apulaiskaupunginjohtajaa ovat tämän yrityksen luottamushenkilöitä. Helsingin kaupunginhallitus päättää tontti- ja liikepaikkajaosta Helsingin kaupungissa.

Myös tärkeissä kaavoituksesta ja rakentamisesta päättävissä lautakunnissa, mm kiinteistölautakunnassa ja kaupunginsuunnittelulautakunnassa on HOK-Elannon luottamushenkilöitä, joiden intressinä on saada päätökset suuryrityksen edun mukaisiksi.

Mainittakoon, että osuusliikkeen S-ryhmällä on päivittäistavarakaupassa useilla alueilla Suomessa 100 %:n määräävä markkina-asema. Lisäksi koko Suomessa on tällä yrityksellä jo nyt lähes 44 %:n markkinaosuus päivittäistavarakaupassa.

S-ryhmä on osuustoiminnallinen yritys Suomessa, joka on jakautunut 22 alueelliseen ja 20 paikalliseen osuuskauppaan. Pääkaupunkiseudulla toimii osuuskauppa HOK-Elanto. S-ryhmä ja HOK-Elanto tuottavat yhdessä marketkaupan palveluita, toimii liikennemyymälä- ja polttonestekaupassa, palvelee tavaratalo-, erikoisliike-, matkailu- ja ravitsemiskaupan aloilla sekä harjoittaa auto-, autotarvike-, puutarha-, rauta- ja maatalouskauppaa sekä hautauspalvelua.

Helsingin kaupungin alueella toimiva HOK-Elanto näkee yrityksenä poliittisen edustusmallin erinomaiseksi, koska se näyttää yrityksen mukaan tuottavan hyvän pohjan päätöksenteolle. (Vitriini 4/2005; Liite 6, Kauppalehti 20.08.09 liite 7)

Osuuskauppa HOK-Elanto valitsee joka neljäs vuosi 60 henkilön edustajiston, joka puolestaan valitsee yritykselle hallintoneuvoston. Hallintoneuvosto valitsee yritykselle hallituksen.

Edustajiston vaaleissa on ehdokkaina suuri osa eri puolueiden poliittisia päätöksentekijöitä pääkaupunkiseudulla. Näin HOK-Elannon edustajisto ja hallintoneuvosto koostuu poliittisista päätöksentekijöistä.

Kunnallisvaalien aikaan HOK-Elanto tukee vaalirahoituksella edustajistossa ja hallintoneuvostossa olevia poliittisia luottamushenkilöitä. Kunnallishallinnon päätöksenteon kaksoisrooli syntyy, kun kunnallisvaaliehdokkaiden sidosryhmät eivät ole julkisia, ja näin ollen valituksi tulee päätöksentekokoelimiin suuri määrä yhden suuryrityksen luottamushenkilöitä.

HOK-Elannon kotisivuilla todetaan, että HOK-Elanto tukee lähes kaikkia toimi-alueellaan toimivia poliittisia ryhmittymiä ja tuen suuruus määräytyy edustajiston voimasuhteiden mukaisesti. "Tuki on aina vastikkeellista ja se suunnataan joko lehti-ilmoitteluun tai talousseminaareihin." (www.hok-elanto.fi 2009; Liite 8)

HOK-Elannon poliittiset luottamushenkilöt saavat, välillisen vaalituen ja kokouspalkkioidensa lisäksi edustamaltaan yritykseltä oikeudetonta etuutta. He saavat henkilökunta-alennuksena 3 - 15 % kaikista osuuskaupan edellä mainituista palveluista ja tuotteista. Vuosittain saatu oikeudeton etu, joka myönnetään normaalisti vain työsopimussuhteisille työntekijöille, saattaa yhden yksittäisen poliittisen päätöksentekijän ja hänen perheensä kohdalla nousta erittäin suuriin summiin. Tällaisen oikeudettoman edun saaminen heikentää kansalaisten uskoa oikeudenmukaisuuteen päätöksenteossa. Jääviyssäännöksiä, jotka Suomessa ovat myös puutteelliset ja epäselvät, ei noudateta.

Poliittisten päättäjien läpinäkyvyys - sidosryhmät

Oikeusministeriölle on jätetty 27.5.2008 toimenpidepyyntö (Liite 9), jossa on pyydetty Suomen oikeusministeriötä valmistelemaan lakia, joka edellyttäisi niin kansanedustajien kuin kunnallisvaaliehdokkaiden läpinäkyvyyttä siltä osin, missä sidosryhmissä ehdokkaat ovat mukana. Näin äänestäjät saisivat tietää, mitä muuta tahoja poliittinen ehdokas edustaa. Velvoite sidosryhmien julkistamisesta vähentäisi rakenteellista korruptiota.

Oikeusministeriö kuitenkin vastasi, ettei asia antanut aiheutta toimenpiteisiin. Ministeriön mukaan tekeillä oleva vaalirahoituslaki tekisi julkisiksi ehdokkaiden sidokset eri tahoilla (Liite 10).

Vaalirahoituslaki ei kuitenkaan tuo julkiseksi ehdokkaiden sidoksia, eikä se näin ollen voi poistaa rakenteellista korruptiota Suomesta.

Suomen Pienyrittäjät kiinnittää huomiota rakenteellisen korruption tuomaan ongelmaan, joka Suomessa on valtakunnallinen.

Case Maunula - liikekeskusta-asemakaavan liikerakennusta ei kilpailutettu

Syy kaupunginosayhdistyksen pyyntöön rakenteellisen korruption poistamiseksi, syntyi Maunulan liikekeskustan uuden asemakaavan hyväksymisestä.

Alun perin Maunulan liikekeskustaan piti saada paljon pk-yritysten palveluja. Uuden kaavan tavoitteena oli saada keskustaan vetovoimainen palvelu- ja liikekeskus, joka palvelisi n. 25.000 asukkaan talousaluetta. Kaavan suunnittelussa piti huomioida myös Maunulan iäkkään väestön (26 %) tarpeet. Lisäksi kaavan suunnittelussa piti ottaa huomioon Maunulan maailmankuulu rakennushistoriallinen arkkitehtuuriperintö. Uuden kaavan lopputuloksena, mikään edellä mainituista tavoitteista ei toteudu.

HOK-Elanto sai itselleen ilman kilpailutusta tontinvarauksen päivittäistavara-kauppaanmarketilleen, jonka rakentaminen Maunulan liikekeskustaan vie asemakaavan liikeneliöt lähes täysin. Mainittakoon, että asemakaavaa ei ollut tontinvarauksen myöntämisen ajankohtana vielä edes vahvistettu. Tätä päätöstä, oli tekemässä v. 2003 kolme osuusliikkeen luottamushenkilöä kahdeksasta päätöksentekijästä. Tästä asiasta on mainittu myös Ympäristöministeriön teettämässä selvityksessä 2.2.2009 "Kauppa, kaavoitus ja kilpailu" (Liite 11).

Maunulan liikekeskustan alueella toimivat pk-yrittäjät, jotka omistavat alun perin liiketontiksi kaavoitetulla tontilla olevan 1 740 m²:n suuruisen liikerakennuksen, joutuvat uuden asemakaavan edellyttämänä purkamaan kuntokartoituksen mukaan perustaltaan hyvässä kunnossa olevan omistamansa rakennuksen omalla kustannuksellaan asuinkeuhkalojen tieltä. Näin pienyrittäjien omaisuus häviää ja heidän elinkeinotoimintansa päättyy. Alueelta katoaa talousalueen asukkailta nekin vähäiset palvelut, joita heille piti alun perin liiketontilla kehittää ja lisätä.

Uuden suuren päivittäistavara-kaupan rakentamiselle ei alueella olisi tarvetta, sillä lähialueelle on rakennettu muutaman vuoden sisällä jo kaksi suurta 2 000 m² markettia, joista toinen on HOK-Elannon.

Yhdenvertaisuus ei päätöksenteossa toteudu, kun yhdellä suuryrityksellä on suuri prosentuaalinen määrä poliittisia luottamushenkilöitä päätöksentekijöinä kunnallisissa päätöksentekokoelimityissä.

Eriarvoisuus poliittisten päätöksentekijöiden päätöksissä tulee esille mm. siinä, että Helsingissä kaikki ne Helsingin kaupungin vuokratonteilla olevat ostoskeskusliikerakennukset, joissa HOK-Elanto on suuromistajana, ovat saaneet Helsingin kaupungin tonttien vuokrasopimuksiinsa pitkät jatkoajat Helsingin kaupungilta. Sen sijaan Maunulan keskustassa sijaitseva, suurimmaksi osaksi pienyrittäjien omistama ostoskeskusliikerakennus, joka sijaitsee myös Helsingin kaupungin vuokratontilla, on saanut lähes 10 vuoden aikana vain lyhyitä jatkoajoja Helsingin kaupungilta tontin vuokrasopimukseen, mikä on estänyt yrittäjien liikerakennuksen saneeraamisen ja palvelujen kehittämisen tehtyjen suunnitelmien mukaisesti. Nykyinen pk-yrittäjien Helsingin kaupungin vuokratontin vuokrasopimus on voimassa toistaiseksi vain 6 kk:n irtisanomisajalla.

Maunulan ostoskeskus on ainoa ostoskeskus, joka on saanut purkutuomion ilman järkeviä perusteita. Ainoana purkamispäätöksen perusteena voidaan pitää sitä, ettei HOK-Elanto ole siinä osakkaana, ja että yritys haluaa Maunulan liikekeskustan alueen liikenehöt suurmarkettinsa laajennukseen.

HOK-Elannolle 100 %:n määrävä markkina-asema pysyväksi alueella

Alueen yrittäjät ja kaupunginosayhdistys ovat valittaneet Kilpailuvirastolle asemakaavan HOK-Elannolle vahvistamasta 100 %:n määrävästä markkina-asemasta, joka muodostuu asemakaavan myötä pysyväksi. Asiaa on eri oikeusasteissa tutkittu vuodesta 2005 lähtien. Ratkaisua odotetaan edelleen Korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

International Transparency'n kansainvälinen johtaja Cobus de Swardt totesi 24.4.2009, että Suomessa esiintyvä rakenteellinen korruptio on ongelma, mutta Suomi osaa lakaista tämän ongelman maton alle (Suomen ulkoministeriön tilaisuus: Kansainvälinen Finanssikriisi ja korruptio).

Oheistamme lisäksi asiantuntijoiden lausuntoja ja lehtiartikkeleita Suomessa esiintyvästä rakenteellisesta korruptiosta (liite 12).

Toivomme Grecon ymmärtävän pyyntömme vakavuuden ja ryhtyvän pikaisiin toimenpiteisiin rakenteellisen korruption lopettamiseksi Suomen kunnallishallinnosta.

Pro Maunula ry

Jyrki Wuorenrinne
puheenjohtaja
p. 040-532 5997

Eva-Mia Snellman
tiedottaja
p. 045-652 5506

Suomen Pienyrittäjät ry

Harri Jyrkiäinen
puheenjohtaja
p. 040-484 0600

Pia Snellman
varapuheenjohtaja
p. 0400 744 690

Liitteet

- Liite 1 Pro Maunula ry:n yhdistysrekisteri-ilmoitus
- Liite 2 Hyvä-lehti
- Liite 3 Suomen Pienyrittäjät ry
- Liite 4 Sidonnaisuudet kunnallisessa päätöksenteossa -tutkimus 2006
- Liite 5 HOK-Elannon luottamushenkilöt ja kaupunginhallitus
- Liite 6 Artikkelit Vitriini-lehdessä 4/2005
- Liite 7 Artikkelit Kauppalehdessä 24.6.2009, Kauppalehti 20.8.09
- Liite 8 Kopio www.hok-elanto-fi-sivulta 23.12.2009
- Liite 9 Toimenpidepyyntö oikeusministeriölle 27.5.2008
- Liite 10 Oikeusministeri Tuija Braxin vastaus Pro Maunula ry:lle
- Liite 11 Ympäristöministeriön julkaisu: Kaavoitus kauppa ja kilpailu
- Liite 12 Kooste lehtiartikkeleista ja lausunnoista

Tiedoksi

Transparency Suomi ry
Transparency International
Suomen Kuntaliitto
Perustuslain uudistamiskomitea
Oikeusministeriö - Oikeusministeri